

§3.3 ХРИСТИЯНСЬКА ТЕРАПІЯ ДУШІ ЛЮДИНИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ (Савчин М.В., Дрогобицький державний педагогічний університету імені Івана Франка)

Вступ. Неупереджений методологічний аналіз показує, що у нас час панує «диктатура релятивізму» [1], коли активно заперечуються духовні та моральні імперативи, культивується релігія гуманізму як релігія відсутності Бога. Сучасна людина зневажає Господа, бо живе лише для себе і власного «царства» [2]. Заповідь любові як основний закон життя «відкладається на полицю», а культивований моральний консенсус зазнає хворобливої ерозії [3]. Західна цивілізація створила пластичну реальність і живе у ній [4] та необгрунтовано гордиться нею.

Втрачаючи духовне я, людина фактично живе тільки біологічно та соціально, стає природньою. Навіть знаючи Божу істину, вона залишається в рабстві, бо живе в неправді, не докладає зусиль, щоб протистояти антидуховним тенденціям нашого часу. Окрема людина та соціальні інституції загалом з власної ініціативи часто «змушують» Бога «замовчати», вважаючи духовне переживання «містицизмом» чи спотворює голос Божий, займається практичною діяльністю без врахування духовного начала. І тоді «все, що хвилює людину, зрештою стає для неї божеством» (Тілліх), а тому вона фактично залишається у рабстві. Зневага до Бога, призводить до того, людина живе лише для себе і власного добробуту, не дбаючи про благо іншого [5].

Популярне у наш час ідолопоклонство обіцяє людині краще життя, а фактично призводить до занепаду, до смерті. Зараз є політично замовлений детермінізм, зокрема, відвертий редуccionізм, наприклад, у психології, це біхевіоризм та психоаналіз. Культивування такого світогляду зумовлює

виникнення у людей почуття самотності та ізоляції, руйнує автентичну ідентичність та самодостатність, спричиняє переживання почуття самотності, що руйнує та деморалізує увесь західний світ [6].

В умовах критичної проблемності сучасного життя окремої людини та групи (сім'ї та родини, виробничого чи військового колективів, громадських рухів та суспільства загалом) сучасна психологія і психологічна практика стали надто модні і привабливі. Але проблема полягає в тому, вони не спроможні дати прямі, безпосередні та адекватні відповіді на фундаментальні питання життя людини у XXI ст., зокрема, уявлення про автентичний сенс життя людини, сутність справжньої свободи, щастя, любові як фундаментальних та вічних принципів життя. Аналіз сучасної психологічної практики показує, що у психологічній науці явно недостатньо ресурсів, щоб вирішувати проблеми психічного та особистісного здоров'я людини [7; 8; 9]. Сучасна психологічна наука ризикує серйозно спотворити внутрішній світ людини та її життя, як це свого часу зробив біхевіоризм, запропонувавши методологію тотального маніпулювання життям людини [10]. У своїй діяльності практичні психологи часто використовують методи, які суперечать християнському світогляду, зокрема, культивують егоїзм та тотальну культуру споживання і задоволення нижчих потреб, що суперечить моральним ідеалам, східну медитацію, зокрема, ідеологію реінкарнації, що не притаманне європейському світогляду.

Науково-практична (світська) психотерапія спираючись на емпіричні дані та створені без відповідного методологічного обґрунтування терапевтичні ресурси, зовсім не враховують ресурси християнського світогляду [11]. Методологічно захоплена емпіризмом сучасна психологічна практика (натуралістичний світогляд), спрямовує сучасну людину жити чисто природним, «впорядкованим» способом, залишаючись закритою до надприродного

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

втручання й внутрішній світ. Сучасна психотерапія легковажно ставиться до істин Біблії, відкидаючи все за принципом «ніби-це неправда», та одночасно серед віруючих християн виголошується принцип: «Ви можете мати все «тут і зараз». Часто психотерапевти, наслідуючи З. Фрейда, дотримуються думки, що релігія за своєю природою патологізує клієнта, бо забобонна (анти-наукова) і це ніби це має негативні наслідки для людей та суспільства. Виникає ситуація, коли Боже Слово припадає пилем, а поклоніння в найрізноманітнішим ідолам перетворюється у своєрідний глядацький спорт [12]. «Все, що надто турбує людину, зрештою стає для неї божеством» (Тілліх).

Світські практичні психологи прагнуть, насамперед, пом'якшити дискомфорт клієнта та не враховують головні та визначальні смисли життя і позитивне значення терпіння, смирення і каяття у процесі позитивно спрямованою справді радикального виздоровлення особистості [13]. Фактично, найчастіше вони працюють тільки з гріховною частиною природи людини, а тоді як християнські психологи орієнтуються на духовність особистості, зокрема, на благодать, відкуплення та відновлення. У процесі професійної діяльності світські психотерапевти абсолютно нехтують молитовними інтервенціями [14]. Рекомендації психологів нерідко призводять лише до розпаду та ще більшої плутанини у системі психологічної практики, оскільки пропонується сотні підходів, кожен з яких має свою «правду». Психотерапевти не можуть допомогти, коли в реальному житті людина часто не здатна сама змінити свою життєву ситуацію, а відтак, стає безпорадною, німою, перебуваючи віч-на-віч з страшним душевним болем.

Проблема полягає ще в тому, що навіть християнська психологія часто стає заручницею методологічних засад психології, бо пояснює реальність внутрішнього світу та людського буття з допомогою природних психологічних законів, мимовільно чи цілеспрямовано ставить за мету контролювати

життя людини через терапію, консультування та психологічну просвіту. Сучасні християни, потребуючи психологічної допомоги, зосереджуються на можливостях сучасної психології з її методологічними, теоретичними і терапевтичними ресурсами та не звертають увагу на християнські ресурси. Але, виявляється, що Бог єдиний, хто здатен здійснити ці зміни, зіцлюючи і преображати нас, коли виявляє себе та огортає нас надприродною любов'ю.

Виклад основного матеріалу. Духовна парадигма [15; 16; 17] орієнтує розглядати людину в її цілісності (єдності духу, душі та тіла) та невіддільності з життям у всіх його вимірах. Згідно духовної антропології людина створена як Образ Божий, призначена для стосунків з Богом, Який любить людей як своє творіння. Духовній людині притаманні любов, співчуття, милосердя, доброзичливість, радість, щастя, вдячність, прощення, молитва та добрі стосунки. Вона здатна бути щасливою, зважати на кожен мить життя, жити повноцінно.

У людини взаємопов'язані між собою природне і надприродне начала, а її душа – живий місток між матеріальним та соціальним світом, з одного боку та духовною сферою життя, з другого, місце, де відбувається зустріч з Богом. Згідно духовної парадигми констатується факт наявності гріха і наявність страждання у житті людини та їх важливості для духовного зростання. У природньому вимірі головними бажаннями людини є: 1) безпека та комфорт; 2) потреба у похвалі, захопленні та прихильності; 3) влада і контроль. У надприродному вимірі християнська духовність людини ґрунтується на біблійній антропології та ідеї відкуплення. Божа Благодать стосується волі людини, бо долається її духовна слабкість. Це означає, що людина має сповідувати свої гріхи та слабкості, визнавати власні обмеження [18], будувати «живі стосунки» з Богом, брати участь у дивах Господніх [19].

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

У житті духовно здорової людини первинним є зв'язок з Богом, а не з власними бажаннями чи із зовнішнім світом. Це означає, що християни не мають маргіналізувати Святого Духа. Радісне духовне наповнення внутрішнього світу Святим Духом – це духовне полум'я, яке запалює «солодку» та радісну відданість Богові [20]. Духовна людина знаходиться на освяченому шляху, в місці самозабуття, де вона «усувається». Через віру, молитву, духовні практики людина процвітає у стосунках з Богом та людьми.

У сучасній психологічній практиці для позначення специфіки роботи психолога, який орієнтується на християнський світогляд, використовуються різні терміни «християнське консультування», «християнська психотерапія», «трансформація особистості», «формаційне консультування» та ін. Виходячи із первинної назви психології як науки про душу ми запропонували термін «християнська терапія душі», що ґрунтується на біблійному погляді на людину і на світ [21]. Християнська терапія душі є Христоцентричною, ґрунтованою на Біблії і сповненою Духа Святого підходом до терапії. Вона інтегрує християнську віру та світську психотерапію, що передбачає відкритіший підхід, який безпосередньо і системно опікується духовними та релігійними проблемами в терапії, використовуючи такі духовні ресурси як молитву, читання Святого Письма чи священні тексти, відвідування церкви чи інші релігійні групи, звернення до прихожан-консультантів та інші релігійні практики.

Християнська терапія душі враховує одночасно природні терапевтичні процеси та надприродну благодать, бо лише за таких умов відбувається повноцінне та стійке зцілення клієнта. З Божою допомогою терапія стає частиною Божого плану – зцілення внутрішнього світу людини. Цей тип допомоги особистості ґрунтується на віровченні і катехизмі, одночасно використовуючи «світські» (психологічні та стосунково-етичні) та духовно–

біблійні інтервенції у служінні Святого Духа клієнту. Якщо світські практичні психологи працюють з гріховною природою людини, то християнські з благодаттю, розв'язуючи проблеми клієнтів, йдуть із Богом.

Виявляється, що тільки Бог може забезпечити рівновагу любові, доброти, цілісності та краси життя. Людина ніколи не зможе звести Бога лише до методів, якими ми Його пізнаємо. Бог протистоїть будь-яким спробам контролювати та маніпулювати Ним. Бог – це не великий цукерник на небесах, Який на всі боки роздає скарби та ласощі, якого цілодобово та цілотижнево можна викликати на допомогу [22]. Зустріч з живим Богом необхідний для нашого зростання, бо освячує нас, вводить у Царство Боже.

Людина часом вважає, що присутність Бога стає наслідком її особистих напружених зусиль та гарячої молитви, наче вона якимось чином заслужила Його присутність. Якраз сам Бог бере на Себе ініціативу спілкуватися з недовірливими, щоб сама людина самочинно доручила Йому своє життя. Одночасно мало шукати у стосунках тільки те, що може дати Бог, а необхідно докладати своїх особистих зусиль. Часто люди грішать, коли вважають, що Бог не діє так, як вони від Нього просять, починають сердитися на Бога, а дехто навіть боїться відкритої та щирої зустрічі з Ним.

У своєму житті людина має зосереджено служити Христу, бо така орієнтація готує «основу для нових знань», щоб ми разом з іншими людьми могли відкрити унікальний шлях до зцілення, яке відбувається за посередництва Святого Духа. На жаль, у житті людини часто зустрічі з Богом епізодичні та несподівані, а мають стати нормою життя. «Ми любимо Його, бо Він перший полюбив нас» (1-е Івана 4:19) [23]. Бог – істина, яка веде до зцілення. Він все використовує для добра людини [24].

У чисто психологічному (душевному) плані переваги орієнтації на Бога проявляється у: 1) зниженні рівня тривожності, зникненні негативних емоцій

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

та посиленні емоційного самоконтролю; 2) поглибленні самопізнання, стабілізації самооцінки та самоцінності; 3) зміцненні самоконтролю; 4) конструктивному міжособистісному функціонуванні; 5) виникненні міцної та стійкої впевненості у собі, впевненості у соціальних ситуаціях та досягненні особистих цілей; 6) оволодінні особистими знаннями та навичками вирішення проблем; 7) поліпшенні навичок самореабілітації та здатність контролювати стрес; 8) поліпшенні розумової зосередженості та зосередженості на вирішенні життєвих завдань [25].

У зовнішньому прояві духовності людини інтегрально проявляється у її житті, яке не вимірюється кількістю наших вдихів та видихів, а тими моментами, що захоплюють наш подих. Справжня вразливість духу людини – підкорення власної свободи її силі волі. Людина має жити цікавим і корисним життям, складати план процвітання у житті, розробляти план життя з орієнтацією на Бога.

У людини є все, що їй потрібно для повноцінного життя, одночасно у неї часто немає всього, чого вона хоче [26]. Бог створив нас для процвітання (життя в добробуті, можливість ефективно функціонувати особистому та соціальному житті), а не, щоб ми чахнули, просто існували, животіли [27]. Природня людина може бажати й недоброго. Тільки Бог може спрямувати на вироблення християнського життя, бо Він завжди забезпечує у житті людини рівновагу краси, доброти та його цілісності.

Для людини добрі бажання відкриваються Святим Духом, Який скеровує її сильніше опанувати духовними чеснотами: любов'ю, прощенням, співчуттям, радістю, подякою, миром і надією. Людина долає важкі переживання не просто стверджуючи віру в Божу істину, а закликаючи і переживаючи Божу присутність [28]. Тільки Святий Дух звільняє нас від неправди. Стосунки з Богом посилюються, коли ми звільняємося від

неправди. Для цього слід перетворити систему ставлення, ставити глибокі світоглядні запитання, здійснювати чесний перегляд власного життя, здійснити своєрідну моральну «інвентаризацію (переоблік)» власної поведінки, переживань та життєвих орієнтацій [29]. Добре планування життя – це своєрідні ліки від психічного захворювання.

У житті духовно розвиненої людини постає всебічний добробут, що ґрунтується на любові та здорових стосунках радості та подяки, миру та спокою, надії та стійкості. Добробут проявляється у тілі, розумі, емоціях, в дусі, в подружніх стосунках, у виконанні батьківських обов'язків, у школі, на роботі та в громадах, у церкві, у питаннях фінансів та повсякденних справах. Постійне творення добра іншим людям та постійна вдячність іншим людям за створення добра наповнює повсякденне життя щасливим настроєм, здоровим оптимізмом, сприяє кращому сну, знижує рівень хронічного стресу, зменшує фізичні симптоми захворювань, розширює можливість уникати гіркоти невдач, труднощів, позбуватися заздрості, стресу та депресії при зіткненні з викликами життя. Виховання вдячного серця (подяка за добро) – шлях до здорового тіла, світлого розуму та щасливих стосунків. Духовна людина не критикує інших, бо коли ми судимо людей, у вас нема часу їх любити (Мати Тереза), не гніватися (Гнівайтеся, але не грішіть (ап. Павло).

Вдячність Богу та життєва енергія позитивних емоцій розширюють інтелектуальні і творчі здібності, є умовою оволодіння навичками вирішення проблем, укріплюють фізичне здоров'я та орієнтують на добрі стосунки, роблять доступним те, що добре для життя і може бути ще ціннішим у важкі часи. Це «вхідні» двері до інших позитивних емоцій, бо гнів і вдячність не можуть існувати поруч.

Сучасна людина, як правило, духовно некомпетентна, а тому має потребу у Спасителі. Орієнтація на Бога відвертає нас від ілюзії власної

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

компетентності (спроможності) і змушує протистояти нашій цілковитій безпорадності та поставати залежним від милостивого Бога. Освячення людини – процес безперервного розвитку, який триває все життя, коли вона ходить за Духом, наповнюється Духом [30], коли відбувається втішне наповнення, а духовне полум'я запалює «солодку» та радісну відданість [31]. Без сильного емоційного зв'язку наша прихильність до Бога буде слабкою. Глибокі стосунки людини з живим Богом значною мірою мотивуються її емоційним життям, звільненням від егоїстичних переживань, коли виникає самовладання в емоціях та почуттях.

Сутність духовного зростання (освячення) особистості стосується наявності доброї віри в Бога, відвідування церкви, реалізації плану християнського життя загалом, процвітання у стосунках (безпечні стосунки і система здорової людської прихильності до різних аспектів світу, здорові зв'язки з людьми) та процвітання у позитивних емоціях радості, насолоди та вдячності Богу, конструктивної реалізації таланту. Орієнтація на Ласку Божу покращує розуміння іншої людини і дозволяє будувати глибші та конструктивніші стосунки.

У християнській психології [32; 33] методологічно і теоретично обґрунтовано та емпірично підтверджено, що духовність людини проявляється у кількох сферах, зокрема в: 1) особливій особистісній ідентичності, коли для людини буття у Христі цінніше, важливіше, ніж її природне життя, бо якраз тоді вона володіє вічною цінністю, а не тільки психологічною ідентичністю (її ім'я), соціальною (її ролі), сімейною (її завдання у сімейному житті) чи іншими ідентичностями; 2) способі пізнання світу, коли діяння у внутрішньому світі людини Святого Духа та наявність свободи від гріха дозволяє християнину думати Божими думками. Коли Божа Благодать торкається розуму, людина стає мудрою, до неї приходить напоумлення,

заспокоюється розум, стається визволення від неправди та упереджень; 3) заспокоєнні емоцій, почуттів та переживань; 4) стосунках з людьми, коли завдяки духовності особистість вибудовує свої міжособистісні стосунки на засадах любові, творення добра для іншого, надії на нього; 5) поведінці та діяльності, коли виникає доцільність та підпорядкованість вчинків і дій великій меті – вдосконаленні світу; житті за позитивним принципом «тут і тепер», підготовці до зустрічі з Вічністю.

Християнська терапія душі має свої обмеження, бо хворі часом мають генетично зумовлені порушення метаболізму, які призводять до руйнування регуляції під час генерації насолоди, через що людина активно шукає задоволення. Існують протипоказання застосування духовної психотерапії, зокрема, психоз, марення, гіперболізовані духовні переживання, зловживання психотропними речовинами [34], коли спочатку треба заспокоїти хаотичні емоції і впоратися з токсичним внутрішнім діалогом, щоб замінити їх істинами Христа [35], тобто, необхідне психіатричне втручання.

Основні методи духовної практики постійно перевіряються за найвищими емпіричними стандартами [36]. Неухильно постійно проводити дослідження результатів, перш ніж приймати остаточні твердження про перевагу того чи іншого методу терапії душі (психіки та особистості) [37]. Опонуючи сучасній психологічній практиці, не слід займатися агресивною антипсихологією, акцентуючи у критиці, яка ґрунтується на примітивних та однобоких прикладах. Запропоновані психологією технології можуть бути конструктивно використані у християнській терапії душі.

Висновки: У процесі методологічного аналізу встановленні суттєві обмеження сучасної психотерапії, що зумовлене культивованим нецілісним уявленням про внутрішній світ людини, зокрема нехтування духовним Я. Це не дозволяє психологам-практикам забезпечувати стійкий результат. Якраз

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

ця обмеженість долається у стратегії християнської терапії душі, бо християнські терапевти працюють з Божими природними процесами зцілення людини, відкривають нові джерела допомоги. Для них духовність – визначальний чинник одужання особистості. Християнська терапія душі стверджує біблійні погляди на страждання разом із можливістю «благословення душевних мук», забезпечуючи єдність клієнта з Богом та відновлює справжню душевну (психологічну) сутність людини як Образу Божого.

Християнська терапія душі – це не створення обмежень для клієнта, а насамперед, допомога в розвитку любові, правильному ставленні до речей (сильніше співчуття до інших і любов до Бога). Надія на спасіння – це початок духовного життя, бо воно дає людині сили зустріти майбутнє. Христос є надійним провідником всього, що є корисним, є життя. Для людського життя визначальнішим первинний зв'язок з Богом, а не зв'язок з власними бажаннями. Як це стверджується у науковій психології. (Господь разом з нами, коли ми «вбиваємо» себе).

Християнська терапія душі ґрунтується на відомостях нейронауки, психотерапії та використовує ресурси духовного виховання. Виділяють дві моделі терапії душі: 1) пристосована до християнства; 2) похідна від християнства. Християнське консультування має екуменічний вимір, бо найчастіше здійснюється у церковних спільнотах через откровення істини.

У своїй діяльності самому християнському терапевту душі не слід покладатися тільки на біблійний світогляд, а бути помазанням Духом Святим. Християнські консультанти, часто обходять істинну духовність, поспішаючи вирішити душевні проблеми клієнта, які створюють йому незручності, навіть, коли Бог хоче використати цей дискомфорт, щоб привести їх до себе. Будучи професійно компетентним у чисто науково-психологічному плані, ми ніколи не станемо духовно компетентними.

Список використаних джерел:

1. Олшледжер Джордж Христос у Християнському консультуванні / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 329-345.
2. Велч Едвард Т. Інтервенції, що трнсформують особистість в процесі біблійного консультування / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 79-93.
3. Олшледжер Джордж Христос у Християнському консультуванні / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 329-345.
4. Рейнін Г. Пластична реальність / Григорій Рейнін «Колесо життя», 2024. 236 с.
5. Велч Едвард Т. Інтервенсії, що трнсформують особистість в процесі біблійного консультування /Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 79-93.
6. Олшледжер Джордж Дорогою універсальної емпіричної моделі допомоги / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя/ переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 313-328.
7. Савчин М.В. Духовна парадигма психології: монографія / Мирослав Савчин. – К.: Академвидав, 2013. 224 с.
8. Савчин М.В. Духовний потенціал людини: монографія / М. В. Савчин. – 2-ге вид., переробл. і допов. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 508 с.
9. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія. К.: ВЦ. «Академія», 2016. - 288с.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

10. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

11. Епплбі Девід В. Зустрічі, що змінюють життя. Коли Бог увіходить / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 301-312.

12. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 64-79.

13. Верник Леслі. Християнська когнітивна поведінкова терапія депресивних і тривожних станів / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 229-245.

14. Шейдоун Дж. Марк. Зосереджена споглядальна молитва в християнському консультуванні / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 121-135.

15. Савчин М.В. Духовна парадигма психології: монографія / Мирослав Савчин. – К.: Академвидав, 2013. 224 с.

16. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія. К.: ВЦ. «Академія», 2016. 288с.

17. Савчин М.В. Духовний потенціал людини: монографія / М. В. Савчин. – 2-ге вид., переробл. і допов., Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 508 с.

18. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія. К.: ВЦ. «Академія», 2016. 288с. (Серія «Монографія»).

19. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія. К.: ВЦ. «Академія», 2016. 288с. (Серія «Монографія»).

20. Олшледжер Джордж Дорогою універсальної емпіричної моделі допомоги / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 313-328.

21. Вернер Мей Концепція християнського консультування в IGNIS Німецької асоціації християнської психології / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 135-147.

22. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

23. Лідія К.В., Кім ван Даален, Джонсон Ерік Л. Переображення особистості через християнську емоційно-спрямовану терапію / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 147-161.

24. Норккросс МакДональд Арліс, Джонстон Пола Христоцентрична візуалізація та ДПРО у зціленні травм / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С.215-229.

25. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

26. Верник Леслі Християнська когнітивна поведінкова терапія депресивних і тривожних станів / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 229-245.

27. Гарт Вебер Кетрін Поєднання віри та науки про добробут людини / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разінков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 289-300.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie

28. Сміт ЕД. Теофістичне молитовне служіння / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 51-64.

29. Дорсі Майк Вільямз Людська природа з огляду на реабілітацію після залежності в груповій терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 256-268.

30. Епплбі Девід В. Зустрічі, що змінюють життя. Коли Бог увіходить / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018.с. С. 301-312.

31. Олшледжер Джордж Дорогою універсальної емпіричної моделі допомоги / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя/ переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 313-328.

32. Вернер Мей Концепція християнського консультування в IGNIS Німецької асоціації християнської психології / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 135-147.

33. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

34. Шейдоун Дж. Марк Зосереджена споглядальна молитва в християнському консультуванні / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 121-135.

35. Олшледжер Джордж Молитовне читання Святого Письма в межах пізнавальної/поведінкової/системної терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 201-214.

36. Олшледжер Джордж Молитовне читання Святого Письма в межах пізнавальної/поведінкової/системної терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 201-214.

37. Зейдерс Чарльз Л., Шенінгер Дуглас, Ріффель Герман, Качезе Робін, Вегрин Джулі Вступ: на шляху до християнського холізму / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 108-121.